

Välkomna!

Stäng av bild och
mikrofon när du inte
pratar.

Ställ frågor i chatten.

Lena Stig

lena.stig@naturvardsverket.se

Margareta Bergh

margareta.bergh@uhmynd.se

En bra livsmiljö för
människan och allt annat
levande, nu och för
kommande generationer.

Nationell platsamordning

1. **Samla och bygga** upp objektiv och faktabaserad kunskap om **makro- och mikroplast**.
2. **Sprida kunskapen** genom lämpliga kanaler och genom insatser riktade till relevanta aktörer: myndigheter, regioner, kommuner och näringsliv.
3. **Samordna och driva** frågor i syfte att öka den hållbar plastanvändningen.

Naturvårdsverkets Färdplan för hållbar plastanvändning

Inspiration till handling

Syftet med färdplanen

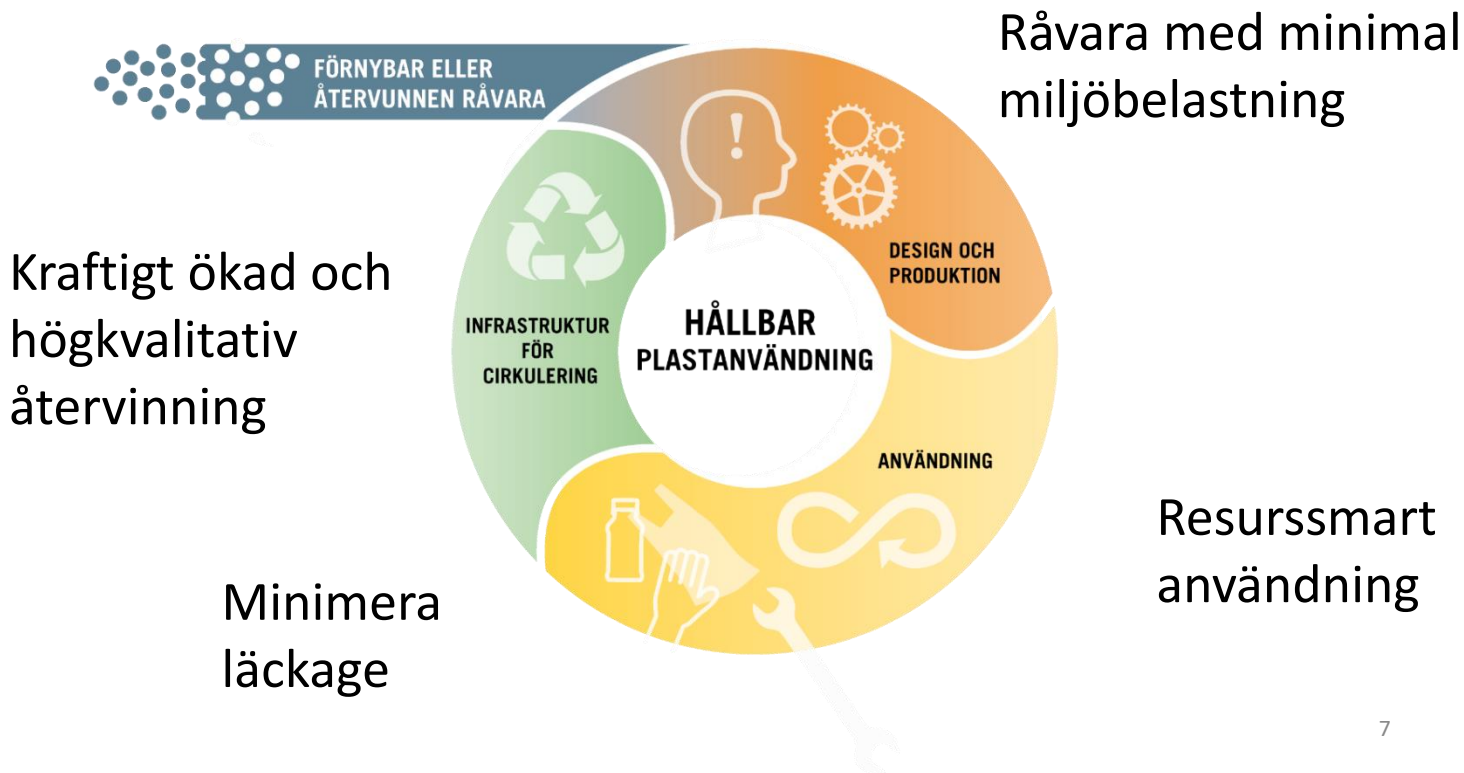
**Gemensam
målbild**

**Enad
förståelse
för den
förändring
som
behöver
ske**

**Gemensamma
prioriteringar
kring vad som
bör göras**

Plast används på rätt plats, i resurs- och klimateffektiva, giftfria och cirkulära flöden med försumbart läckage

Vi vill skapa skiften

Engångsplast
Linjära
affärsmodeller
Onödig
användning
Slit & släng

Flergångs av olika material
Resurssmarta affärsmodeller
och designprinciper
Optimal livslängd
Mindre resursanvändning
för samma funktion
Produkter återanvänds

**Råvara med
minimal
miljöbelastning**

*Övergå till förnybar
och återvunnen
råvara.*

*Centralt att plast inte
innehåller oönskade
ämnen*

**Resurssmart
användning**

*Plast används rätt
och ibland inte alls.*

*Förlänga
användningstid
och undvika
engångsplast*

Inget läckage

*Förhindra att plast
sprids till miljön är
en förutsättning
för hållbar
plastanvändning*

**Kraftigt ökad
material-
återvinning**

*Viktigt att
plastprodukter
utformas för
materialåterv., kan
samlas in och
återvinnas*

Framtidens återanvändning

Foto: Hauke-Christian Dittrich/TT

- Hur ser den ut?
- Hur tar vi oss dit vi vill?
- Fokus på
 - Plastprylar (elektronik, leksaker, husgeråd, sport och fritid)
 - Byggprodukter
 - Möbler och inredning
- Ramboll genomför uppdraget
- Webinar i december

Designval och krav för hållbar plastanvändning

Foto: Johan Alp/Johnér Bildbyrå AB

- En guide med principer för hållbara val för de som utformar plastprodukter och de som köper/handlar upp dessa plastprodukter
- IVL tillsammans med Profu genomför uppdraget

Reviderad plastkartläggning

Foto: Plainpicture/Johnér Bildbyrå AB

- En uppdatering av den kartläggning av våra svenska plastflöden som är baserad på data från 2016/2017.
- Befintlig kortversion hittar du [här](#).

Innovationstävling för grönare städer

- För naturbaserade lösningar och ekosystemtjänster i utemiljöer
- [IVL Svenska Miljöinstitutet arrangerar tävlingen](#)
- Den 17 december presenteras vinnarna på ett slutseminarium

Zero Microplastic Challenge 2020

ZERO
M
ICROPLASTICS
CHALLENGE 2020

En internationell innovationstävling som RISE genomförde tillsammans med IVL för att främja lösningar som minskar mikroplast från textiltvätt.

Slutrapporten hittar du [här](#)

Foto: Bodil Johansson/Johnér Bildbyrå AB

Innovationstävling som tacklar globala plastutmaningar kopplade till mat

- ett samarbete mellan det strategiska
innovationsprogrammet RE:Source och
Naturvårdsverket

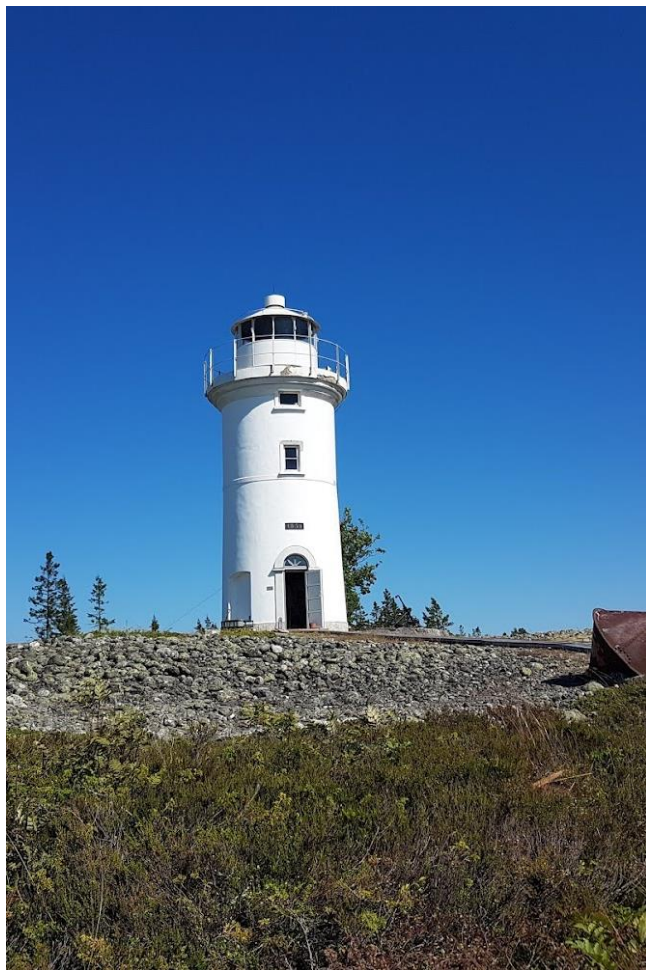
April 2019 – mars 2020

[NV-publication på svenska](#)

RE:

SOURCE

Nya publikationer under 2021

- [Miljöledning som verktyg för hållbar plastanvändning](#)
- [Hållbar plastanvändning](#)
- [Plastsatsningen – ett fritt formulerat uppdrag](#)
- [Kartläggning av plastflöden i byggsektorn](#)
- [Plast i byggsektorn](#)
- [Ekonomiskt stöd för omställning genom utbyte av fossil jungfrulig plast](#)
- [Förbättrad styrning av plastförpackningar från verksamheter](#)
- [Kemisk återvinning av plast](#)

Regeringsuppdrag kopplade till plast

Ökad materialåtervinning av plast

Föreslå åtgärder för att materialåtervinningen av plast i giftfria kretslopp ska öka i Sverige

Genomförande av [engångsplast](#)direktivet

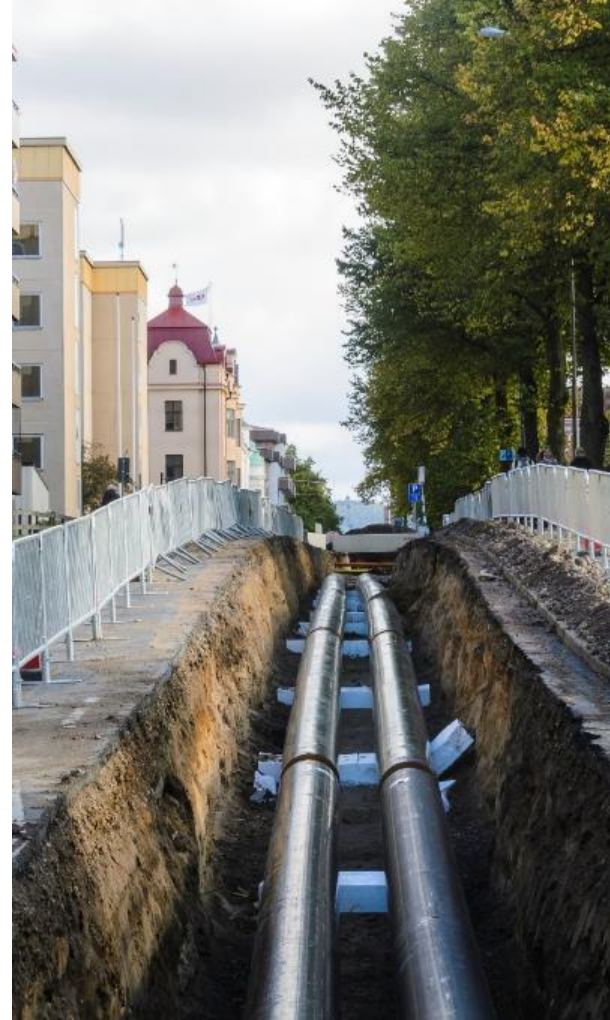
Ta fram en plan för hur myndigheten ska arbeta med information, vägledning och tillsyn av de nya krav som genomförandet av engångsplastdirektivet

Avfall som resurs

Nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end of waste-kriterier) samt analysera och lämna förslag på produktgrupper eller materialflöden där kvotplikter för användningen av återvunnen råvara.

Grovavfall och farligt avfall

Föreslå hur servicenivån för kommunens insamling av grovavfall från hushåll kan förbättras och om avfall från verksamheter bör omfattas.

Vill du få information
om vad som är på
gång inom Nationell
plastsamordning?

Vill du vara med ?

[Delta i
plastsamordningen](#)

Hållbar plastanvändning vid offentliga inköp

Upphandlingsmyndighetens stöd och verktyg

Margareta Bergh

2021-10-21

Upphandlingsmyndighetens vision

Sunda offentliga affärer för en hållbar framtid

Vår roll

- Utvecklar, förvaltar och stödjer offentliga upphandlingar
- Verkar för en rättssäker, effektiv samt socialt och miljömässigt hållbar upphandling.
- Bidrar till den offentliga upphandlingens strategiska betydelse tas till vara och att den bidrar till att främja innovativa lösningar.
- Ger vägledning i statsstödsfrågor till kommuner och regioner

Värdet av **OFFENTLIG UPPHANDLING**
i Sverige

18% av BNP

782 miljarder kronor*

Antal **ANNONSERADE**
upphandlingar

18379

stycken**

*Baserat på statistik från 2017

**Baserat på statistik från 2018

GLOBALA MÅLEN

för hållbar utveckling

Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion

- ▶ Hållbara konsumtions- och produktionsmönster är nödvändigt för att minska vår negativa påverkan på klimat, miljö och människors hälsa.
- ▶ Offentlig upphandling är ett viktigt styrmedel för att bidra till denna utveckling.

Vårt stöd och arbete med hållbar
plastanvändning och cirkulär
ekonomi för att främja hållbar
offentlig konsumtion

Hållbar plastanvändning

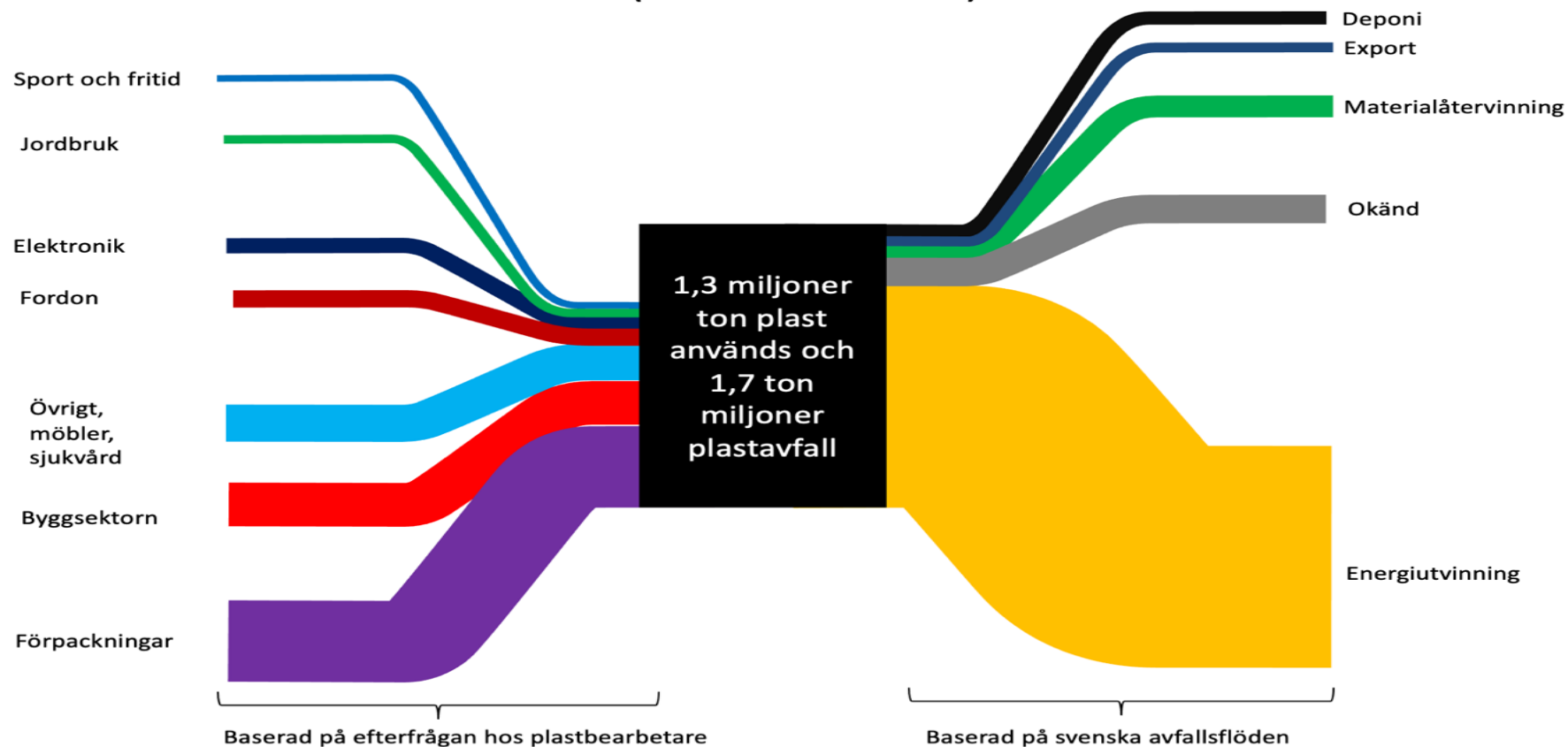
- ▶ **2019** Förstudie
 - ▶ Kartlägga potential med upphandling i olika områden
 - ▶ Intervjuer med kommuner, regioner
- ▶ **2020** Utveckling av stöd
 - ▶ Vägledning, filmer, kriterier; "Minska, cirkulera, tänk nytt"
 - ▶ Webinar "Upphandla för klimatet"
- ▶ **2021** Lansera stöd, inspirera, bidra i Naturvårdsverkets färdplansarbete

Förstå behov av stöd i plastfrågan

- ▶ Kunskap, erfarenhet och perspektiv på plastfrågan?
- ▶ Hur kan man jobba med plast i varor och tjänster som köps in?
- ▶ Vad är svårt?
- ▶ Vilken typ av stöd behövs?
- ▶ Vad görs redan nu och hur kan vi samverka?
 - ~30 intervjuer hösten 2019

Översiktsbild över plastens användning och avfall i Sverige (källa: SMED 2018)

Vad vill vi uppnå

Skapa
förutsättningar
för hållbar
plastanvändning
och tillvarata
råvara/resurs

Mer
kunskap
om plast

Stöd och
verktyg.
Innovativa
lösningar

Dialog och
samverkan.
Driva
marknaden

Stödet utgår från inköpsprocessen

- ▶ Förbereda
 - ▶ Styrdokument
 - ▶ Mål och strategier
 - ▶ Behovs- marknadsanalys
 - ▶ Vilka resurser behövs?
- ▶ Upphandla
 - ▶ Upphandlingsdokument
 - ▶ Utvärdering
- ▶ Realisera
 - ▶ Uppföljning
 - ▶ Avtalstrohet

1. Landningsida

Vad är cirkulär ekonomi, CE?

Cirkulär ekonomi genom
Upphandling

Verktyg för omställning

Strategiskt arbete för cirkulär
verksamhetsutveckling

Cirkulär ekonomi i
inköpsprocessen

Hållbarhetskriterier för
cirkulär ekonomi

Affärsmodeller som främjar
cirkulär ekonomi

Hållbar plastanvändning

Begrepp

Vägledande stöd för cirkulär ekonomi

Upphandling för att främja cirkulär ekonomi

Det finns stora möjligheter att använda offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg i omställningen till cirkulär ekonomi. Genom ökad kunskap, strategiskt inköpsarbete och att ställa hållbarhetskrav i upphandlingar kan du bidra till den cirkulära omställningen av Sverige. Vårt stöd ger både en överblick för hur detta kan ske, och inspiration genom exempel samt verktyg att använda.

Vad är cirkulär ekonomi?

Cirkulär ekonomi kan beskrivas som motsatsen till den traditionella, linjära ekonomin som är dominerande idag. Istället för att utvinna råvaror, tillverka, köpa, använda och sedan slänga, utnyttjar man i en cirkulär ekonomi allt som tillverkats så länge det går. Förbrukade saker återanvänds och återvinns i största möjliga mån, om och om igen. Allt för att tära mindre på jordens resurser och minska vårt avfall.

Innehåll på denna sida

- Vad är cirkulär ekonomi?
- Varför cirkulär ekonomi och upphandling?
- Verktyg för omställning till en cirkulär ekonomi
- Strategiskt arbete för cirkulär verksamhetsutveckling
- Cirkulär ekonomi i inköpsprocessen
- Hållbarhetskriterier
- Affärsmodeller som gynnar en cirkulär ekonomi
- Hållbar plastupphandling
- Begrepp

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/miljomassigt-hallbar-upphandling/upphandling-for-att-framja-cirkular-ekonomi/>

Stöd för hållbar plastanvändning i offentliga inköp

- **Syftar till** att ge ökad kunskap om hållbar plastanvändning och hur offentliga inköp kan styra mot en ökad återanvändning av material och främja cirkulär ekonomi.
- **Vägledande stöd - Minska, Cirkulera, Tänk nytt**
 - Stöd för stora inköpsområden med stora plastflöden; livsmedelssektorn, bygg och anläggning, vård och omsorg, event och konferens
- **Tre filmer** för sociala medier och **lärande exempel** har tagits fram
- **Utveckling av hållbarhetskriterier**
 - Avfallsförebyggande kriterier inom bygg. Under färdigställande
 - Förpackningar/emballage inom vård och omsorg, livsmedel, bygg & anläggning. Publicerades i juni

Vägledande stöd för hållbar plastanvändning

- Landningssida för Hållbar plastupphandling.
- Länkning till följande innehåll:
 - Plastanvändning - en stor del av den svenska klimatpåverkan
 - Vårt stöd för hållbar plastupphandling
 - Plastupphandling i inköpsprocessen
 - Plastupphandling per inköpsområde
 - Lärande exempel inom plast

Upphandlings myndigheten

Sök på webbplatsen

Meny

Start / Hållbar upphandling / Miljömässigt hållbar upphandling / Upphandling för att främja cirkulär ekonomi / Hållbar plastupphandling

Hållbar plastupphandling

Hållbar plastupphandling innebär att minska, återanvända, återvinna och tänka nytt kring plast vid upphandling. Offentlig sektor har en viktig roll i att driva på samhället till en hållbar plastanvändning och kan med sina stora inköp fungera som en hävstång. Med upphandling som verktyg kan vi minska avfallsmängderna från plast, skapa en fungerande marknad för återvinning och få ut mer hållbara lösningar på marknaden.

Kom igång och upphandla för miljön: Inte bara plast - R...

Titta på YouTube

Kom igång och upphandla för miljön

Titta på YouTube

plast - Rätt plast

- Efterfråga återvunnen plast
- Upphandla funktion eller inriktning istället för produkt
- Krav på livslängd
- Cirkulära produkter

Fem procent av Sveriges klimatpåverkan kommer från förbränning av plast enligt Svenska Miljöemissionsdata. Plastavfallet riskerar att bli offentlig sektors största utsläppskälla av växthusgaser. Det beror på att plastanvändningen i samhället ökar och att mindre än en tiondel av plastavfallet materialåtervinns. Även spridningen av plast i vår natur ökar.

Plast är ett relativt hållbart material som kan ta flera hundra år att bryta ned i naturen. Små plastartiklar går att hitta i de flesta ekosystem på vår planet. Forskare har även hittat plastpartiklar i människans blodsystem och i fiskars hjärnor. De biologiska effekterna och konsekvenserna är inte kända. Det finns därmed många anledningar till att ställa om till att använda plast ansvarsfullt.

Innehåll på denna sida

[Plastanvändning – en stor del av den svenska klimatpåverkan](#)

[Vårt stöd för hållbar plastupphandling](#)

[Nationell samordning för hållbar plastanvändning](#)

[Relaterade länkar](#)

TIPS! Här hittar du även exempel och inspiration från andra kommuner:

Stödets innehåll

Landningssida

Hållbar plastupphandling

- Plastanvändning och klimatpåverkan
- Vårt stöd för hållbar plastanvändning
- Förbered hållbar plastupphandling
- Genomför och realisera hållbar plastupphandling

Landningssida

Plastupphandling för olika inköpsområden

- Inspiration från andra organisationer
- Relaterade länkar till andras arbeten, EU:s plaststrategi, Delegationen för cirkulär ekonomi m.fl.
- Naturvårdsverkets stöd och uppdrag som platsamordnande myndighet

Inspirera via andras arbete och lärande exempel

Hållbarhetskriterier för förpackningar inom vård, bygg och livsmedel

1. Lösningar för mer cirkulära förpackningar
2. Materialåtervinningsbara plastförpackningar. Design för återvinning
3. Plastförpackningar av materialåtervunnen plast

Kommande krav

- Utveckla krav för avfallshantering och återvinning
- Förslag på nordiska krav. Plast i vården

Hållbarhetskriterier inom 8 områden

- ▶ IT och Telekom
- ▶ Bygg och fastighet
- ▶ Städ och kemikalier
- ▶ Fordon och transport
- ▶ Kontor och textil
- ▶ Livsmedel och måltidstjänster
- ▶ Sjukvård och omsorg
- ▶ Giftfri förskola

Hållbarhetskriterier

Mer än 900 kravtexter som kan användas vid offentlig upphandling

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/kriterier/>

Hitta hållbarhetskriterier

I vår kriterietjänst hittar du hållbarhetskriterier för inköp med fokus på miljömässig och social hållbarhet. Dessa kriterier kan du använda i utformningen av en upphandling. Att ställa krav på hållbarhet i upphandling kan bidra till att nå flera samhälleliga mål inom miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

+ Arbetsrättsliga villkor	+ Kontor och textil
+ Bygg och fastighet	+ Livsmedel och måltidstjänster
+ Fordon och transport	+ Sjukvård och omsorg
- Giffri förskola	+ Städ och kemikalier

Leksaker och hobbymaterial

Möbler

Textil

Tips för att jobba med plast i dina inköp!

- ▶ Sätt mål för hållbar plastanvändning!
- ▶ Lyft behov av tid och resurser i organisationen för att arbeta med behov och förberedelser inför upphandling!
- ▶ Fokusera på att ändra beteende- och konsumtionsmönster!
- ▶ Härma, kopiera, tänk funktion och använd våra verktyg och hållbarhetskriterier!
- ▶ Minska plastanvändningen, cirkulera mera och tänk nytt!
- ▶ Mer dialog och arbeta tillsammans för att driva innovation!
- ▶ Se vår kunskapsbank med lärande exempel

Inspirera i våra nyhetsbrev via sociala medier

1,3 miljoner ton plast
nyproduceras varje år -
hur kan vi få den att
cirkulera mera?

En stor mängd plast ingår i varor och tjänster som upphandlas. För att minska påverkan på miljön behöver vi ställa krav som bidrar till en hållbar plastanvändning. Tillverkas plasten på rätt sätt från början kan den återanvändas fler gånger, till exempel genom att krav ställs på plastmaterialets design. Efterfrågar vi nya arbetssätt och ställer krav som främjar cirkulära lösningar vid upphandling kan vi skapa kretslopp och driva utvecklingen framåt.

Ta hjälp av våra guider och verktyg när du upphandlar, här hittar du även tips och färdigformulerade krav.

[Upphandling som främjar en hållbar plastanvändning](#)

Offentliga inköp kan driva omställningen till cirkulär ekonomi

Bild: Mostphotos

Varje år upphandlar offentlig sektor för cirka 800 miljarder kronor. För att ställa om till en cirkulär ekonomi, där vi tar till vara allt som kan återvinnas i en produkt i stället för att producera mer material, behöver vi se över kraven vid upphandling. Du som upphandlar har stor möjlighet att förändra och driva utvecklingen! Genom att börja tänka cirkulärt idag kan vi tillsammans jobba för att nå Sveriges klimatmål och målen för Agenda 2030. Vi hjälper dig att arbeta strategiskt för att hitta nya rutiner och tankesätt.

[Upphandling för att främja cirkulär ekonomi](#)

Agenda 2030 är två
upphandlingar bort

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Via våra lärande exempel

Flera möjligheter att öka återvinningen av plast

För att klara Sveriges klimatmål och världens klimatutmaningar behöver återanvändningen av plast öka. Än så länge är efterfrågan på återanvänd plast låg, och därmed metoderna få och utbudet litet. Men offentlig sektor kan genom sina upphandlingar ge leverantörerna möjligheten att växla upp.

Uppsala kommun minskar plasten med plastmål

Varje år orsakar de största kommunerna i Östra Mellansverige 4000 ton koldioxidutsläpp, bara genom sin användning av arbetsmaterial av fossil plast, som till exempel skoskydd, handskar och soppåsar. Uppsala kommun har arbetat aktivt för att minska sina utsläpp.

Jakten på plasten

Varje år orsakar de största kommunerna i östra Mellansverige 4 000 ton koldioxidutsläpp, bara genom sin användning av arbetsmaterial av fossil plast, som till exempel skoskydd, handskar och soppsåsar. Genom att jobba strategiskt med krav i upphandling kan man göra stor skillnad. Uppsala kommun har arbetat aktivt för att minska sina utsläpp.

Cirkulär upphandling – en nödvändig hävstång för att driva på en cirkulär ekonomi

Vi är mer än fyra månader in i [EU:s framtidskonferens](#) – initiativet med syfte att skapa en demokratisk process och en öppen och inkluderande debatt om viktiga prioriteringar och utmaningar. Det finns givetvis många utmaningar som behöver hanteras av och inom EU, men bara en som faktiskt är avgörande för framtiden – miljö- och klimatutmaningen.

Offentlig upphandling som en hävstång mot att driva igång upphandling är ett område där myndigheter har stor inflytande, samtidigt som det kan ha betydande positiva effekter på en cirkulär ekonomi.

Sverige omsätter över 70 miljarder euro varje år, samma siffra för EU:s offentliga marknad är 2000 miljarder euro – 14 procent av EU:s totala BNP. Men hälften av alla upphandlingar använder fortfarande lägsta pris som krav på de produkter och tjänster som upphandlas utan att inkludera hållbarhet och cirkularitet.

För fyra år sedan släppte Europeiska kommissionen broschyren [Public Procurement for a Circular Economy](#) med vägledning för att integrera principer för cirkulär ekonomi i offentlig upphandling. Och en ny [rapport från Nordiska ministerrådet](#) visar att hållbara upphandlingar kan vara ett högst effektivt verktyg för att uppnå de globala målen.

Tack!

Mer inspiration och vägledning
hittar du på vår webbplats

upphandlingsmyndigheten.se

Frågeservice

Telefon, måndag – torsdag kl. 9-12
Frågeportalen, dygnet runt

@uhmynd

Upphandlingsmyndigheten

@upphandlingsmyndigheten

Upphandlingsmyndigheten

Tack för oss!

Margareta Bergh

margareta.bergh@uhmynd.se

Lena Stig

lena.stig@naturvardsverket.se

